

Quæstionum, Et Resolutionvm Legalium Libri Duo

Quæstionum, Et Resolutionum Legalium Libri Duo - Quorum Prior in duas Partes divisus, continet Resolutiones Beneficiales, Canonicas Et Regulares: Secundus Controversias Civiles determinat

Tonduti, Pierre François de

Lugduni, 1683

Cap. LXI. An & quando, & in quibus casibus Episcopus teneatur sibi assumere duos adjunctos ex Capitulo, dum procedere vult contra Capitulares, vel contra ipsum Capitulum in casum delicti. Et quando ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98367](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98367)

- 7 scripserunt. † De jure autem, quamvis privilegia Pontificia cessarent, totalis exceptio à jurisdictione Ordinarii cum jurisdictione quasi Episcopali, etiam privative, & status nullius diocesis præscribi potest, *cap. cum persona, §. si autem, de privileg. in 6. Balbus de præscript. part. 5. quæst. 11. num. 4. ubi loquitur etiam de Prælato regulari, Rot. decif. 145. num. 5. part. 2. divers.*
- 9 Quod etiam locum habet ratione jurisdictionis, & cognitionis causarum criminalium, & matrimonialium: quia licet Concilium Tridentinum *sess. 24. cap. 20. §. ad hæc*. Hujusmodi causarum cognitionem soli Episcopo tribuerit; non tamen excludere voluit præscriptiones immemorales, ut sæpius sacra Congregatio declaravit. Rot. apud Postum de *Manuten. decif. 306. num. 3.* & antea coram Aldobrandino, 1. Junij 1565. apud Tambur. *decif. 29. & decif. 43. num. 5. & decif. 44. num. 6. †*
- 10 Cùm aliàs sufficeret quadragenaria cum titulo, ut locus ille censetur effectus proprium territorium dicti Prioris & Conventus; & non dicatur amplius de diocesi antiqua, sed nullius diocesis. Rota apud Tamburin. *de jur. Abbaturum decif. 40. & decif. 48. num. 8. idem Tamburin. in dicto tract. tom. 2. disput. 15. quæst. 9. num. 16. & 17.*
- 11 Sed in casu isto præscriptio immemorialis potius est interpretativa titularum præcedentium, & concessionum ex privilegiis Apostolicis Priori & Conventui factorum, quam novi juris inductiva: quo casu sufficit probare solam observantiam, quamvis non præbentur requisiti ad præscriptionem. Rot. apud Postum *decif. 71. num. 1. interveniente potissimum scientia, & expresse consensu Episcoporum, †* quos sufficiebat acquivisse repulsioni & etæ per Religiosos exemptos, aut aliàs se habuisse pro spoliatis ad effectum acquisitionis, seu potius conservationis juris, & jurisdictionis quasi Episcopalis. Innoc. in *cap. dilectus, num. 3. & ibi Hostiens. num. 1. versic. ex prædictis, de capell. Monach.* cum aliis quos citat & sequitur Rot. apud Tamburin. *loc. citat. decif. 53. num. 9. & decif. 63. num. 15. †* Imò scientia Episcoporum, cessantibus etiam prædictis probationibus, præsumitur ex actu multiplicitate, & temporis diuturnitate: Rota *decif. 685. num. 4. part. 5. recent. Seraph. decif. 306. num. 5. & 7. & apud Postum decif. 139. num. 7.*
- 14 Imò jurisdictio per præscriptionem acquisita censetur privative, & non cumulative: quod generaliter obtinet in quacunque possessione acquisita per præscriptionem, ut privative quæ sita censetur. Felin. in *cap. pastoralis, num. 5. in 8. limitat. de offic. Ordinari.* Joan. Bapt. Ferrer. *consil. 142. numero 13. Menoch. lib. 2. præsumpt. 18. num. 24.*
- 15 Quæ adeo vera sunt, ut quamvis religiosi dicti conventus aliquos actus fecissent in præjudicium præfate exemptionis; nullum tamen ex eo jus quæsitum fuisset, quia cum conventus sit immediate subiectus Summo Pontifici, non potuit per aliquos actus factos inter Priorem, religiosos, & Episcopum, præjudicium inferre sedi Apostolicæ, seu juribus ipsius. Gloss. in *cap. dilectus, in verb. generaliter, de capell. monach. Seraphin. decif. 1025. num. 23. †* Adeo ut ipse exemptus, contra quem forsan Episcopus præscripsisset, opponere possit de jure sedis Apostolicæ, & ea ratione Episcopi præscriptionem eludere. Abb. in *cap. ad audientiam, sub num. 12. in versic. in contrarium tamen, de præscriptionib. quam sequitur ibidem Felin. sub num. 17. versic. & nota bene. Lotter. de re benefic. lib. 1. quæst. 24. num. 244. & 245.*
- 17 Hinc sequitur, quod Episcopo ad illum locum

accedenti non sunt debita jura honorifica, neque reverentia, quæ ratione jurisdictionis Episcopis exhiberi solent: sed ea duntaxat, quæ cuilibet Episcopo extraneo ratione suæ Episcopalis dignitatis debentur: cum exemptio sit plena, & ejus privilegium emanaverit à summo Pontifice: juxta tradita per Puteum *decif. 114. lib. 3. in correct.* post Felin. in *cap. cum inter, de re judic. Rot. decif. 111. numero 16. part. 5. recent.*

Unde hodie dicti Religiosi, & Conventus manentur in possessione, seu quasi dictæ jurisdictionis privative, in vim dictarum Bullarum, & privilegiorum Apostolicorum: non obstantibus quibuscunque Episcopi reclamationibus.

CAPUT LXI.

An, & quando, & in quibus casibus Episcopus teneatur sibi assumere duos adjunctos ex capitulo, dum procedere vult contra capitulares, vel contra ipsum capitulum in casum delicti. Et quando capitulares dicantur præscriptione acquivisse jus cognoscendi de causis suorum capitularium, privative ad Episcopum. Utrum privatio distributionum adversus negligentes, vel delinquentes, sit actus jurisdictionalis, & utrùm mala fides auctoris noceat successoris in beneficio. Denique de scientia, & patientia adversarij in præscriptione in certis casibus non requisita; & de actibus factis post completam præscriptionem.

S V M M A R I V M.

- 1 Episcopus de jure communi habet potestatem corrigendi, & puniendi omnes Ecclesiasticos suæ diocesis.
- 2 Concilium Tridentinum mandans causas tractari coram Episcopo, cum duobus adjunctis per capitulum deputandis, non habet locum, nisi quando ad capitula exempta.
- 3 Contra capitula exempta, & personas capitulares, Episcopus potest sine adjunctis procedere in visitatione.
- 4 Capitulares qui bona Ecclesiæ administrant, cogi possunt per Episcopum ad reddendas rationes administrationis, in visitatione.
- 5 Extra visitationem Episcopus sine adjunctis procedere potest ad informationes, & ad ipsam capturam in crimine concubinarum, & aliis gravioribus.
- 6 Quando totum capitulum delinquit, potest Episcopus procedere sine adjunctis.
- 7 Confirmatio dicitur facta ex certa scientia, quando totus tenor privilegij, vel rei confirmata, inseritur in Bullis, vel litteris confirmationis.
- 8 Episcopus potest præscribere etiam privative, adversus capitulum jurisdictionem, ex privilegio, aut aliter capitulo competentem.
- 9 Præscriptio privativa jurisdictionis inducitur in favorem Episcopi, adversus capitulum, cui jurisdictionis competebat, si non obstante oppositione capituli, & illius contradictione, Episcopus jurisdictionem exercuerit.

10 Privatio

- 10 Privatio distributionum contra negligentes, vel delinquentes, non est actus ex quo capitulum possit praeferre se jurisdictionem exercuisse.
- 11 Mala fides auctoris non nocet successori in beneficio, adversus alium, ad utilitatem suae Ecclesiae praescribere volenti; quamvis dum agitur de alio successore universali in prophanis, diversa sint DD. sententia, utrum heredi noceat mala fides auctoris.
- 12 Observatio transactionis in certis capitulis, non nocet quoad alia ejusdem capitula non observata.
- 13 Jurisdictionis reditus ad primariam causam favorabilior est, & facilius admittendus.
- 14 Contraria observantia adversus transactionem, qua tollatur Episcopi jurisdictio, jurat Episcopum, etiam non probata scientia capituli.
- 15 Praescriptio completa non tollitur, nisi per aliam praescriptionem completam.

Praetendente capitulo adversus Episcopum jurisdictionem, & potestatem corrigendi, visitandi, & criminali iudicio puniendi, in personas capitulares, vigore transactionum antiquarum à sede Apostolica confirmatarum, & statutorum ejusdem capituli, necnon antiquae possessionis: Dubitatum fuit de validitate, & executione dictarum transactionum, & confirmationis ipsarum; & quomodo ad praxim deduci deberent, eveniente casu delicti per aliquem ex canonicis commissi.

- 1 Resolutio fuit data in primis, quod si juris communis dispositionem attendamus, Episcopi jurisdictionem habent, & auctoritatem visitandi, & corrigendi omnes personas Ecclesiasticas in ejus dioecesi delinquentes, & nominatim canonicos Ecclesiae cathedralis, cap. 1. & in cap. cum Episcopus, de offic. Ordin. Clem. 1. eod. tit. Gloss. Pragmat. Sanctionis, titulo de concubinis, versio. quod si ij, in verb. pertinet.
- 2 Et quanvis per Concil. Tridentin. sess. 25. cap. 6. de reform. Episcopus in dictis causis criminalibus contra personas capitulares intentatis, teneatur vocare duos adjunctos à Capitulo deputatos; illa tamen constitutio locum habet duntaxat in capitulis exemptionem ab Episcopali jurisdictione praetendentibus, seu exemptis, prout declaravit Sacra Congregatio, necnon Rota Rom. apud Seraph. decis. 493. num. 1. Unde cum non constaret de exemptione capituli praedicti, frustra praetendebat, Episcopum teneri, in causis criminalibus adversus canonicos motis, procedere servata forma Concilij, circa adjunctos.
- 3 Imò quamvis de exemptione constitisset, poterat nihilominus Episcopus in visitatione sui capituli procedere sine adjunctis, juxta dispositionem ejusdem Concilij Tridentini sess. 6. cap. 4. Barbol. in collectan. ad d. Concilium, sess. 25. cap. 6. de reform. num. 17. & 18. corrigendo potius quam poena delicti ordinaria puniendo. † Et in eadem visitatione cogere potest administratores bonorum, & reddituum Ecclesiae, ad reddendam rationem administrationis, etiam sine adjunctis. Rot. in recent. decis. 449. part. 1.
- 5 Extra visitationem autem potest Episcopus adversus exemptos, sine adjunctis facere processum informativum, & procedere ad capturam, & detentionem effectivam personarum, quando agitur de concubinariis, & aliis gravibus delictis, dispositionem aut degradationem requirentibus, ubi de fuga timetur, ne iudicium reddatur elusorium: ut expresse statuit Concil. Trident. d. sess. 25. de reform.

mar. cap. 6. versio. in criminibus tamen, fuscè Rota decis. 4. per totam, part. 7. recentior.

Potest etiam solus Episcopus adversus canonicos exemptos, & sine adjunctis procedere, quando agitur de delicto commissio à toto capitulo. Seraph. decis. 1050. Quia si totum capitulum delinquit, nemine dempto, nullus superest canonicus qui possit esse adjunctus, cum nemo iudex in causa propria esse debeat. Si verò sit aliquis in capitulo qui non delinquit, ille erit adjunctus: quia jus capituli in uno ex canonicis conservatur. Quod si totum capitulum delinquerit adversus ipsum Episcopum, seu Archiepiscopum: non procedet Episcopus, seu Archiepiscopus, nec adjunctis opus erit; quia Episcopus indicaret in causa propria: sed hoc casu, cognitio illius delicti ad superiorem pertinebit, ut ibidem bene comprobatur Seraphinus.

Ceterum ob stare videbatur quaedam antiqua transactio inter capitulum, & Episcopum inita, & à summo Pontifice confirmata ex certa scientia, & in forma specifica; (quandoquidem totus illius tenor erat in Bulla confirmationis insertus, juxta dispositionem textus in cap. cum dilecta, & in cap. penult. de confirmat. utili vel inutili,) per quam conventum fuit jurisdictionem in causis canonicis tangentibus, inter Episcopum, & capitulum fore communem, quam etiam transactionem per aliquod tempus observatam fuisse supponitur.

Sed huic transactioni obstat legitima praescriptio postea subsequuta; cum per legitimam tempora Episcopus plurimos & diversos actus privativae jurisdictionis in canonicos exercuisset per se, vel Vicarios generales; qui soli ad cognitionem & decisionem causarum criminalium adversus canonicos procederunt, sine interventione capituli, aut deputatorum, seu adjunctorum ipsius. Unde privative fuit praescripta jurisdictio in favorem Episcopi. Panor. mit. in cap. auditis, num. 7. de praescript. & in cap. pastoralis, numero 7. versio. quod secundum, de off. Ordin. & ibidem Felin. num. 5.

Et hoc tantò magis locum habet, quia cum pro parte capituli & canonicorum fuisset facta alia oppositio, sub eo praetextu quod assererent solum Episcopum in causis capitularium procedere non posse, fuit non obstante hujusmodi denegatione & oppositione processum ad ulteriora in illis negatis, seu litibus, per solum Episcopum: quo casu à tempore denegationis inchoata est praescriptio, & postea privativa: Abb. & Felin. in d. cap. pastoralis, Menoch. lib. 2. praesumpt. 18. num. 24.

Quanvis autem nullus alius actus, ex quo possit praetendi jurisdictio, factus fuerit per capitulum; tamen ex eo quod processit saepius ad privationem adversus negligentes aut delinquentes, praetendebat interrupisse privativam illam Episcopi possessionem, sed male; nam isti non sunt actus jurisdictionis, sed levis duntaxat correctio, & potius quoad mores, quam quoad justitiam exterioriorem: Panor. mit. in cap. cum contingat, numero 28. de foro competens. Glossa in pragmat. sanction. tit. de concubinis, si ij, in verb. pertinet, Rot. decis. 432. part. 3. ibi divers. Papon. lib. 3. tit. 3. arrest. ubi dicit fuisse declaratam nullam incarcerationem cujusdam canonici factam auctoritate capituli, & causam remissam ad Archiepiscopum: quia Capitulum solum habet jurisdictionem correctionalem ad privationem vocis in capitulo, & distributionum ad tempus, & ad similia.

Neque potest opponi de mala fide Episcoporum, quia quidquid sit de aliis successoribus & successoribus

- utrum hæres possit incipere præscriptionem à persona propria: de qua varia dixerunt Gratian. *discept. forens. cap. 303. n. 15.* Idemque *cap. 52. n. 25.* Honded. *consil. 92. num. 47. lib. 1.* addit. ad Ludov. *decis. 249. num. 6.* Thesaur. *jun. lib. 1. quæst. 41. num. 11.* Tamen quando agitur de successore in Episcopatu, vel beneficio, aliave dignitate Ecclesiastica, in mala fides authoris non nocet successor. Abb. Panormit. *consil. 29. num. 11. lib. 2.* Roman. *consil. 201. n. 5.* Alex. *consil. 50. num. 7. lib. 2.* & *consil. 63. num. 11. & seq. lib. 4.* Tusch. *litter. M. conclus. 22. num. 25. 28. & 51.*
- 12 Et licet transactio illa, de qua superius num. 7. actum est, probaretur in certis casibus in ea contentis observata: quia tamen capita erant separata, & planè diversa à jurisdictionis articulo: ideo observantia illa in diversis capitulis non præjudicaret quoad caput jurisdictionis: Rot. *decis. 354. num. 3. part. 4. divers. per Gloss. in cap. si de terra, in verb. tanto tempore, in fin. de privilegiis.*
- 13 Quod multò magis locum habet, quia per observantiam transactioni contrariam, circa illum jurisdictionis articulum jurisdictioni redit ad primævam naturam, nempe ad Episcopum, qui in ea (ut sup. num. 1. dictum est) habet de jure intentionem fundatam, ut dicit Gloss. in d. cap. si de terra.
- 14 Et contraria hæc observatio, per quam jurisdictioni redit ad Episcopum, non indiget probatione scientiæ, vel patientiæ capituli: Covarr. in cap. postessor, in 2. part. relect. §. initium, num. 10. Ludov. *decis. 249. num. 9.* per text. in l. si partem, §. si fundum, ff. quemadmod. servit. amitt. videlicet favore libertatis, & quia redit ad primævum statum. Unde si quis habet privilegium non solvendi decimas, non exigitur ejus scientia, & patientia, ut Ecclesia pristinum jus circa decimarum exactionem recuperet: per text. in cap. si de terra, de privileg. ut ibidem bene explicat Covarr. cum notat. in cap. vigilanti, de præscript. ubi ostenditur etiam contra ignorantes præscribi, salvo remedio restitutionis in integrum: ex traditis per Thesaur. *decis. 133. & 134.* Aliud esset, si ageretur de præscribendo, vel possessionem acquiritendo in præjudicium ipsius Episcopi: tunc enim illius scientia, & patientia esset probanda. Rot. *decis. 606. n. 14. part. 3. tom. 3. recent. †* & actus aliqui contrarii facti per capitulum in præjudicium Episcopi, cui jam jus erat quæsitum per præscriptionem, nullo modo nocbant Episcopo, tanquam facti post completam præscriptionem: quia completa senel præscriptio non tollitur nisi per aliam præscriptionem completam, l. nemo, §. temporarios, ff. de reg. jur. Buxat. *decis. 734. num. 10.*

CAPUT LXII.

De eadem materia jurisdictionis adversus Episcopum, per transactionem, aut præscriptionem acquisitæ in causis personas capitulares concernentibus. De confirmatione summi Pontificis, an, & quando dicatur facta ex certa scientia. Quod non obstantibus exemptionibus Episcopus per modum visitationis habeat morum correctionem. Cui competat jus convocandi capitulum, & privandi absentes, aut delinquentes distributionibus.

- 1 Canonici Ecclesie cathedralis de jure communi subsunt jurisdictioni Episcopi.
- 2 Capitula multa sunt, quæ exemptionem habent à jurisdictione Episcopi, veluti in Ecclesia Burdegalensi, & aliis: sed hoc casu solet Episcopus procedere cum adjunctis per capitulum deputandis. Et an Episcopus de jure communi procedere possit sine capitulo. Quid de consuetudine servetur. Ibidem.
- 3 Propter Episcopi savitiam, capitulum potest petere se eximi ab ejus jurisdictione. Et ex quibus jurisdictioni privative concessa dicatur. Ibidem.
- 4 Jurisdictionem capitulo privative ad Episcopum competere, probatur ex diuturni temporis observantia.
- 5 Transactionibus à sedo Apostolica confirmatis, non censetur per quasvis clausulas generales derogatum.
- 6 Papa capitulum ab Episcopi jurisdictione in totum eximere potest.
- 7 Capitulum exemptioni suæ non præjudicat, quamvis ea usum non fuerit, eo quod existimabat illis transactionibus fuisse derogatum per Concilium.
- 8 Confirmatio dicitur facta ex certa scientia, quando in ea totus tenor privilegij, vel transactionis confirmata, fuit insertus.
- 9 Clausula generales non operantur circa scientiam rei confirmata, sed in contrarium probationem admittunt.
- 10 Quando de Principis voluntate probanda agitur, si ad hoc certa forma non fuit data, sufficit quod de illa quomodocumque legitime constet.
- 11 Ex geminatione confirmationis colligitur illam ex certa scientia factam fuisse.
- 12 Certa scientia Papæ colligitur ex mentione litispendentia facta in rescripto.
- 13 Facilius presumendum est confirmationem factam fuisse ex certa scientia, quando agitur de transactionibus & concordatis, quam si ageretur de statutis confirmandis.
- 14 Papa dicitur habuisse scientiam alicujus negotij, quando illam habuit mediante commissariis ab ipso deputatis.
- 15 Episcopus, non obstantibus exemptionibus, potest solus procedere contra capitulares quoad morum correctionem, per viam visitationis.
- 16 Non tamen sub prætextu visitationis potest procedere judicialiter, nec formare processum.
- 17 Capitulum habet ius cogendi per viam subtractionis distributionum.
- 18 Convocare potest Episcopus capitulum, quando non agitur de ipsius interesse.
- 19 Episcopus non potest convocare capitulum in casibus, in quibus ipse index esse non potest.
- 20 Episcopus licet in certis casibus possit convocare capitulum, in eo tamen votum dare non potest.

Casus istius capituli non modò diversus, sed etiam contrarius est præcedenti; cum hæc supponamus capitulum ex transactionibus per summos Pontifices, in forma specifica confirmatis, acquisivisse, & confirmasse jurisdictionem privative quoad Episcopum, non obstante juris communis dispositione: † per quam Canonici, & alij Ecclesiastici